

Bewind

Zodra een kind meerderjarig is (18 jaar) mag het zelf over zijn of haar eigen vermogen beschikken. Dat is meestal geen probleem, als dat vermogen niet groot is en één van beide ouders of beide ouders nog leeft/leven. Het wordt veelal anders indien beide ouders zijn overleden en het kind van hen een vermogen van enige omvang heeft geërfd.

Waarom een bewind?

Als beide ouders er niet meer zijn en er één of meer minderjarige kinderen zijn achtergebleven, neemt een voogd de taak van de ouders over. Dit betekent dat de voogd de verantwoording voor de kinderen op zich neemt, zowel de feitelijke zorg als het beheer over het vermogen van het kind. De voogd kan door de ouders bij testament zijn aangewezen of door de kantonrechter zijn benoemd. Zodra het kind 18 jaar wordt eindigt de taak van de voogd, zowel de praktische zorg als het beheer over het vermogen van het kind.

Er zijn redenen te bedenken waarom u het niet wenselijk vindt dat uw kind -na uw overlijden- op zijn 18e verjaardag zelf het beheer over zijn of haar vermogen ter hand neemt. Het kan zijn dat u uw kind daar gewoon te jong voor vindt, dat uw kind verslaafd is aan drank, drugs of de gokautomaat of dat uw kind door een geestelijke en/of lichamelijke handicap niet in staat is zelf zijn of haar vermogen te beheren. Om te bereiken dat iemand anders het vermogen van uw kind gaat beheren, kunt u bij testament een bewind instellen.

In de wet is een tamelijk uitgebreide regeling getroffen omtrent het bewind. Het bewind werkt niet "automatisch"; indien u een bewind wenst in te stellen, moet dat dus in een testament worden geregeld. De meeste bewindbepalingen in de wet zijn echter van "regelend recht", dat wil zeggen dat u bij testament een regeling naar eigen wens kunt treffen. Sommige bepalingen zijn echter van "dwingend recht"; u kunt daar niet van afwijken.

Het bewind wordt ingesteld over één of meer door de overledene nagelaten of vermaakte goederen, dan wel over het gehele erfdeel. Het bewind wordt dus ingesteld over goederen, niet over de persoon zelf. De rechthebbende (degene die het vermogen eigenlijk toekomt) kan in beginsel niet meer zelfstandig beschikken over de betrokken goederen.

Vormen bewind

Een bewind ingesteld ten behoeve van de rechthebbende (bijvoorbeeld het kind) om deze tegen zichzelf te beschermen noemen we een beschermingsbewind. Het bewind kan ook worden ingesteld ten behoeve van een ander dan de rechthebbende om die ander tegen de rechthebbende te beschermen. Wij noemen dit een conflictbewind.

Een derde vorm is het afwikkelingsbewind: een bewind ingesteld ten behoeve van een gemeenschappelijk belang, bijvoorbeeld ten behoeve van de gezamenlijke erfgenamen.

In het testament dient te worden aangegeven welk type bewind wordt bedoeld aangezien de rechtsgevolgen van diverse soorten bewind verschillend kunnen zijn. Hierna zal alleen het beschermingsbewind worden beschreven.

Beschermingsbewind

Het bewind treedt -tenzij de erflater anders heeft bepaald- in werking op het tijdstip van zijn overlijden. Het bewind kan voor een bepaalde periode worden ingesteld, bijvoorbeeld tot aan het bereiken van een bepaalde leeftijd van het kind. De erflater kan in zijn testament zelf een bewindvoerder aanwijzen. Is in het testament niet in een benoeming van een bewindvoerder voorzien dan zal de kantonrechter een bewindvoerder benoemen. Indien twee of meer bewindvoerders zijn benoemd, kan ieder van hen alle werkzaamheden alleen verrichten, tenzij in het testament of door de kantonrechter anders is bepaald.

De bewindvoerder dient -voor zover van toepassing- het bewind zelf en zijn benoeming in te schrijven bij het kadaster, in het aandeelhoudersregister en het handelsregister.

De bewindvoerder is verplicht een beschrijving te maken van de onder bewind gestelde goederen. Van deze laatste verplichting kan niet bij testament worden afgeweken.

Jaarlijks dient de bewindvoerder over zijn werkzaamheden rekening en verantwoording af te leggen aan de rechthebbende. Indien de rechthebbende niet in staat is deze rekening en verantwoording op te nemen, dient deze te worden afgelegd aan de kantonrechter.

De opbrengst van het onder bewind gestelde vermogen (rente, dividend, ontvangen huuropbrengst etc.) wordt - indien de rechthebbende meerderjarig is - jaarlijks uitgekeerd aan de rechthebbende, tenzij bij testament een andere regeling is getroffen.

Taak bewindvoerder

De taak van de bewindvoerder is het beheren van de onder het bewind vallende goederen.

De rechthebbende mag zonder medewerking van de bewindvoerder alleen handelingen die geen uitstel kunnen dulden en gewoon onderhoud aan de betrokken goederen die hij in gebruik heeft verrichten. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het repareren van sloten of het maaien van gras.

Beschikken over de goederen (verkoop van huis of van effecten) kan in geval van een beschermingsbewind (bewind in het belang van de rechthebbende) slechts worden gedaan door de rechthebbende met de medewerking of toestemming van de bewindvoerder, tenzij bij testament een andere regeling is getroffen.

Onder het oude erfrecht (vóór 2003) kon een legitimaris (kind of kleinkind) zich met succes tegen een bewind verzetten. In het huidige erfrecht zal een kind dat het bewind niet wil accepteren, zich daartegen moeten verweren door de erfenis te verwerpen. Om wel recht op een erfdeel te houden, zal hij of zij daarbij een beroep moeten doen op de legitieme portie. Dit betekent dat het erfdeel hooguit tot de helft wordt gereduceerd en bovendien nog eens wordt omgezet in een vordering, waardoor het kind of kleinkind geen erfgenaam meer is. Of die vordering wel of geen waarde heeft, hangt af van de reden waarom het bewind is ingesteld.

De wet bepaalt dat de waarde van hetgeen de legitimaris had kunnen verkrijgen op de legitieme portie in mindering dient te worden gebracht indien:

- a. de legitimaris ongeschikt of onmachtig is in het beheer te voorzien;
- b. zonder bewind de goederen van de legitimaris hoofdzakelijk aan diens schuldeisers ten goede komen.

Ingeval het bewind terecht is ingesteld op één van bovengenoemde gronden (bijvoorbeeld het kind is gokverslaafd en heeft alleen maar schulden) kan hij of zij zich wel tegen het bewind verzetten, maar blijkt de vordering niets waard te zijn omdat hetgeen een erfgenaam had kunnen verkrijgen in mindering komt op zijn legitieme portie.

Reden dus om het bewind maar te accepteren.

Loon

De bewindvoerder heeft per jaar recht op 1% van de waarde van het onder bewind staande vermogen aan het eind van het jaar. Indien het vermogen groot is, kan deze beloning (te) hoog zijn en indien het vermogen klein is, kan deze beloning (te) laag zijn. Zijn er meerdere bewindvoerders dan dienen zij dit bedrag samen te delen. Bij testament kan een andere regeling worden getroffen. De kantonrechter heeft de mogelijkheid de beloning te wijzigen op grond van onvoorziene omstandigheden.

Einde bewind

Het bewind kan onder meer eindigen door:

- het verstrijken van de termijn waarvoor het is ingesteld;
- het verwerpen van de nalatenschap of het legaat;
- het overlijden van de rechthebbende;
- opheffing door de rechtbank.

Is het bewind ingesteld in het belang van de rechthebbende dan kan de rechtbank dat bewind op verzoek van de bewindvoerder opheffen op grond van onvoorziene omstandigheden. Voorts kan het bewind op verzoek van de bewindvoerder worden opgeheven indien aannemelijk is dat de rechthebbende zelf zijn goederen op verantwoorde wijze kan beheren.

Het bewind kan op laatstgenoemde grond op verzoek van de rechthebbende door de rechter worden opgeheven indien na het overlijden van de erflater vijf jaar is verstreken.

Bijvoorbeeld: een erflater heeft bepaald dat het erfdeel van zijn kinderen onder bewind zal staan totdat het kind de 25-jarige leeftijd heeft bereikt. Indien de erflater overlijdt en het kind op dat moment 19 jaar is, kan het kind op 24-

jarige leeftijd aan de rechter verzoeken het bewind op te heffen omdat hij of zij van mening is dat hij of zij zelf op verantwoorde wijze het erfdeel kan beheren.

Het huidige erfrecht is op 1 januari 2003 in werking getreden.

Voor een bewind dat vóór die datum in een testament is vastgelegd, terwijl de erflater na 1 januari 2003 is overleden, gelden de regels van het huidige erfrecht, voorzover bij testament geen andersluidende regelingen zijn getroffen.

Indien de erflater is overleden vóór 1 januari 2003 en het bewind derhalve al “loopt” gelden eveneens vanaf die datum de nieuwe regels, tenzij bij testament andersluidende regelingen zijn getroffen.

De in het testament opgenomen regels zijn derhalve van kracht ook al zouden zij in strijd zijn met de nieuwe wettelijke regels. Wat geldig was, blijft geldig.

Hiervoor wordt het bewind over een erfenis of legaat beschreven. Het is eveneens mogelijk om bij een schenking een bewind in te stellen. Een vereiste daarvoor is dat de schenking schriftelijk wordt vastgelegd.